

Андрій Зіновійович СОРОКА,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький),
вул. Шевченка, 46, м. Хмельницький, 29000,
ander.sor@yandex.ua

УДК 343.43 (477)

НЕЗАКОННЕ ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ

Аналізується стан наукової розробленості протидії незаконному переправленню осіб через державний кордон з огляду на наявність іноземних громадян як основного суб'єкта, який надає процесу розслідування цього злочину окремих специфічних рис та особливостей. На основі вивчення практики діяльності органів охорони державного кордону та органів розслідування (органів безпеки) визначені проблемні питання розслідування цього злочину. Окреслені основні напрями наукових пошуків у частині, що стосується удосконалення розслідування незаконного переправлення іноземних громадян через державний кордон, такі як організація початкового етапу розслідування цього злочину та взаємодія органів розслідування з оперативними підрозділами органів охорони державного кордону, міжнародно-правова допомога у вказаній категорії проваджень, використання можливостей оперативних підрозділів органів охорони державного кордону, у тому числі і можливостей кримінального аналізу, тактика окремих слідчих (розшукових) дій за участю іноземних громадян, а також тактика слідчих (розшукових) дій негласного характеру та ін.

Ключові слова: розслідування, злочинна діяльність, незаконне переправлення осіб через державний кордон, незаконна міграція, іноземні громадяни.

Аналіз протидії злочинності, пов'язаної із незаконним переправленням осіб через державний кордон України, свідчить про те, що її рівень останніми роками суттєво не зменшується. Так, органами охорони державного кордону та їх оперативними підрозділами за ознаками злочину, передбаченого ст. 332 КК України, у 2013 році виявлено 108 фактів незаконного переправлення осіб через державний кордон, за якими розпочато кримінальні провадження. Для порівняння, наприклад, у 2005 році органами охорони державного кордону було порушено 85 кримінальних справ за ознаками вчинення злочину, що аналізується стосовно 100 осіб, у 2006 році — 99 кримінальних справ щодо 59 осіб, у 2007 — 90 кримінальних справ стосовно 76 осіб [1; 2].

Разом з тим, незважаючи на суттєві практичні кроки з протидії цьому злочину, здійснені Державною прикордонною службою України у взаємодії з іншими правоохоронними органами, у 2013 році відмічається часткова активізація цієї протиправної діяльності [3, с. 1].

Аналіз ситуації у сфері протидії незаконному переправленню осіб через державний кордон дозволив виявити низку недоліків в оперативно-службовій діяльності органів та підрозділів охорони державного кордону, які негативно впливають на ефективність

протидії цьому злочину. Один із них пов'язаний із недостатнім рівнем контролю та моніторингу за зміною напрямків протиправної діяльності, пов'язаної із незаконним переправленням іноземних громадян через державний кордон, інший — підвищеною латентністю цього злочину, ускладненою взаємодією оперативних підрозділів органів охорони державного кордону з органами розслідування тощо [3, с. 2], у зв'язку із чим, на нашу думку, потребують більш детального вивчення питання криміналістичного забезпечення розслідування злочину, що аналізується, з метою вироблення напрямків подальшого його дослідження та рекомендацій щодо його ефективного розслідування.

Ті чи інші питання протидії нелегальній міграції, її стану та зв'язку з транснаціональною злочинністю й організованими злочинними угрупованнями в Україні, вплив на криміногенну ситуацію в державі відображено у працях О. О. Бандурки, І. С. Катеринчука, О. В. Кузьменко, А. П. Мозоля, О. А. Малиновської, С. О. Мосьондза, В. І. Олефіра, В. Є. Подшивалова, Ю. І. Римаренка, І. І. Серової, Ю. С. Шемшученка та інших учених.

На разі дослідження криміналістичних аспектів розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України не має системний характер. Серед науковців, що останнім часом приділяли увагу проблемам криміналістичного забезпечення розслідування цього злочину, можна виділити В. П. Бахіна, Л. Ю. Капітанчук, Ю. І. Літвіна, І. Б. Похілу, А. М. Притулу та А. С. Саїнчина.

Однак, зважаючи на постійні зміни активних напрямків незаконної міграції, механізму злочинної діяльності, пов'язаної із вчиненням незаконного переправлення осіб через державний кордон, тактики дій порушників державного кордону, наявність “складного” суб'єкта у розслідуванні — іноземних громадян та наявність багатьох інших чинників, повинно спонукати науковців до постійного детального вивчення окреслених питань для забезпечення вчасного виявлення вказаних злочинів, встановлення та затримання осіб, причетних до їх вчинення, ефективного їх розслідування і профілактики тощо.

Метою написання цієї статті є всебічне вивчення стану розробленості питань протидії незаконному переправленню іноземних громадян через державний кордон України.

Для досягнення мети дослідження ставляться на вирішення такі завдання: аналіз вивчення незаконного переправлення осіб через державний кордон як явища та конкретного злочину; визначення ступеню криміналістичного дослідження саме незаконного переправлення іноземних громадян через державний кордон; окреслення проблемних питань, що стосуються розслідування цього злочину та формування напрямків для подальших наукових розробок у цій сфері.

Правове регулювання міграційних процесів має глибокі історичні корені. Особливо це стосується проблем протидії незаконному переміщенню людей через кордон. Кримінальну відповідальність за ці дії вперше у вітчизняному законодавстві закріплено достатньо давно. Зокрема у законодавстві Х–XVII ст. (Договір Олега з греками 911 р., Руська Правда, Судебник Великого князя Іоанна III 1497 р. та ін.) з'явилися норми, що передбачали відповідальність за викрадення та укривання “біглого раба”, “сприяння втечі холопа в чужу землю” тощо. Деяко пізніше, з прийняттям Соборного уложення 1649 р., встановлено відповідальність за незаконне перетинання державного кордону, кваліфікованим видом якого вважалось вчинення цього діяння, поєднаного з державною зрадою [4, с. 176].

З прийняттям Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 року кримінальну відповідальність запроваджено за дії осіб, які підбурювали підданих імперії до незаконного перетинання державного кордону, а також незаконно перетинали державний кордон, не маючи на те права чи дозволу [4, с. 177–178].

Кримінальне законодавство ж радянських часів трансформувалося протягом свого розвитку та в різні часи передбачало відповідальність за сприяння переходу через державний кордон без відповідного дозволу, незаконне перетинання державного кордону та незаконне переправлення осіб через державний кордон України.

Упродовж останніх десятиріч транснаціональна організована злочинність перетворилася у феномен, притаманний багатьом країнам світу. Вона набула глобального характеру і вже не обмежується окремими географічними зонами, етнічними групами або соціальними системами. Незаконне переправлення осіб через кордон є одним зі складових діяльності транснаціональної організованої злочинності, напрямом злочинної діяльності, що постійно розвивається й удосконалюється.

Намагання людей потрапити до іншої країни, розбіжності у законодавстві різних держав та низький рівень міжнародної співпраці між правоохоронними органами, а також інші чинники перетворюють контрабанду людей на відносно безпечний спосіб злочинного збагачення порівняно із контрабандою зброї або наркотиків. Значною мірою сприяють злочинним організаціям у здійсненні транспортування людей до інших країн процеси глобалізації та розвиток міжнародного туризму [5, с. 10–11].

Зростання рівня незаконної міграції у світовому масштабі на початку 90-х років минулого століття привернуло увагу влади багатьох країн світу до вирішення цієї проблеми. Нагальним стало прийняття спільного спеціального документа, який був би спрямованим на протидію незаконному переправленню людей через кордон. Таким спеціалізованим міжнародним документом став Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р.

Мета цього документа, відповідно до ст. 2 Протоколу полягає у попередженні незаконного ввозу осіб і боротьбі з ним, а також у заохоченні співпраці між державами-учасницями у досягненні окресленої мети при забезпеченні захисту прав незаконно ввезених мігрантів. Закріплено також обов'язок країн-учасниць криміналізувати дії злочинців, які здійснюють незаконний ввіз мігрантів або сприяють незаконному перебуванню мігрантів у країні (ст. 6 Протоколу) [6]. Відтак кожна з цих країн повинна вжити законодавчих заходів щодо визнання кримінально караними діяння, якщо вони вчиняються навмисно з метою одержання прямо або опосередковано фінансової або іншої матеріальної користі.

Водночас, за даними ООН, останні 20 років чисельність мігрантів у світі збільшилась удвічі та досягла 175 млн. осіб. Кількість незаконних мігрантів у світі за останні 10 років зросла до 30 млн. осіб. Лише у період з 2001 по 2012 рр. органи охорони державного кордону України виявили та затримали майже 184 тис. іноземних громадян — представників 143 держав світу, які мали намір незаконно потрапити територією України до країн Західної Європи.

Радикальним кроком у боротьбі з нелегальною міграцією в Україні стало прийняття у 2001 році Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо боротьби з нелегальною міграцією”, згідно з яким КК України доповнено ст. 75¹ “Незаконне переправлення осіб через державний кордон України”. Відтоді криміналізовано дії щодо надання допомоги особам у незаконному перетині державного кордону [7]. З прийняттям КК України 2001 року відповідальність за вчинення незаконного переправлення осіб через державний кордон була закріплена у ст. 332 [8].

До того ж з аналізу ст. 19 Закону України “Про Державну прикордонну службу України” випливає, що при виконанні покладених на неї завдань ДПС України зобов'язана відвертати і не допускати порушення державного кордону України, виявляти і затримувати порушників державного кордону України та осіб, які причетні до організації незаконного переправлення незаконних мігрантів через державний кордон України [9].

Поряд із законним способом перетину державного кордону, зважаючи на певні обставини, іноземні громадяни обирають незаконний шлях, звертаючись прямо або опосередковано за допомогою до злочинних угруповань, що спеціалізуються на незаконному переправленні через державний кордон.

Аналіз наукових досліджень з питань протидії злочинності в сучасних умовах свідчить про відсутність єдиного цілісного комплексного дослідження, яке охоплювало б усі сторони механізму протидії незаконному переправленню іноземних громадян через державний кордон України. У той самий час дослідження окремих кримінально-

правових, кримінологічних, криміналістичних та інших аспектів механізму протидії нелегальній міграції, на нашу думку, заслуговують на увагу, однак потребують подальшого розроблення [10; 11; 12; 13; 14].

Цілковито слушно зазначає А. В. Іщенко у контексті розвитку криміналістичної методики, що найменш дослідженими на сьогодні є саме методики розслідування злочинів проти держави, зокрема порушень державного кордону, передусім через зрозумілу їх закритість [15, с. 69, 95–96].

В. К. Лисиченко та В. П. Бахін у свій час указували на об'єктивну необхідність розвитку науково-методичного забезпечення діяльності правоохоронних органів, яке, на їхню думку включає два напрями:

1) розроблення засобів, прийомів і методів виявлення, фіксації, дослідження і використання доказової інформації і створення необхідних умов для відтворення та застосування практикою наукових рекомендацій;

2) цілеспрямовану діяльність відповідних структур і органів щодо більш активного й оптимального використання цих рекомендацій [16, с. 85].

Зокрема В. П. Бахін зазначає, що формою джерел таких практичних рекомендацій можуть бути монографії, журнальні статті, відомчі інструкції та огляди, дисертації, неперіодичні місцеві збірники тощо. Причому всі вони повинні відповідати умові доступності швидкого їх відшукування для кожного конкретного випадку [17, с. 101].

На думку більшості опитаних нами слідчих органів безпеки та оперативних працівників органів охорони державного кордону (76 % опитаних — 112 респондентів) нині існує необхідність у ґрунтовній розробці науково-методичних матеріалів з питань розслідування злочинів, пов'язаних із порушенням державного кордону за участю іноземних громадян на рівні окремої криміналістичної методики. Особливо актуальними респонденти вважають проблеми організації початкового етапу розслідування цього злочину та взаємодії органів розслідування з оперативними підрозділами органів охорони державного кордону (60,5 %), міжнародно-правової допомоги (53,5 %), використання можливостей оперативних підрозділів (73,2 %), у тому числі і можливостей кримінального аналізу, тактики окремих слідчих (розшукових) дій (66,1 %), а також негласного характеру (52,1 %), використання спеціальних знань під час розслідування злочинів цієї категорії (46,4 %) та ін.

Б. М. Марченко цілком справедливо зауважує, що одним із основних напрямів підвищення ефективності розслідування злочинів, пов'язаних із організацією незаконного переправлення осіб через державний кордон, є саме методологічне забезпечення підрозділів Держприкордонслужби України [18, с. 18].

Кримінально-процесуальним аспектам розслідування злочинів, пов'язаних із порушенням державного кордону, та окремим напрямкам їх криміналістичного забезпечення свої праці присвятили О. В. Андрушко [19], Я. С. Велічкін [20], Ю. І. Літвін [21], О. І. Онисько [22], Г. П. Середа [5], В. О. Сич [23], О. П. Левченко [24] та ін.

У працях згаданих науковців в основному звертається увага на особливості кримінально-процесуальної діяльності органів охорони державного кордону, особливості формування і дослідження слідової картини у справах про злочини, пов'язані з порушенням державного кордону, засоби протидії торгівлі людьми та нелегальну міграцію органами прокуратури, розслідуванню незаконних порушень державного кордону, поєднаних із злочинами проти держави, що датувались 1990–ми — 2000–ми роками.

Фундаментальними працями щодо криміналістичного забезпечення розслідування злочину, передбаченого ст. 332 КК України, можна вважати роботи Л. Ю. Капітанчук [25] та А. С. Саянчина [26]. Однак аналіз їхніх праць дають підстави стверджувати про недостатньо повне дослідження всіх необхідних елементів методики розслідування цього злочину. Скажімо, Л. Ю. Капітанчук у своїй роботі розглянула явище нелегальної міграції, навела криміналістичну характеристику незаконного переправлення осіб через державний кордон, дослідила особливості виявлення порушень державного кордону нелегальними мігрантами органами охорони державного кордону.

У колективній монографії “Методика розкриття незаконного переправлення осіб через державний кордон України (криміналістичні та оперативно-розшукові аспекти)” [26] розглянуті криміналістична характеристика цього злочину, процесуальні та організаційні проблеми його розкриття, а також тактичні операції зі встановлення та затримання підозрюваних у вчиненні цього злочину. Необхідно звернути увагу на те, що у цій роботі розкриття незаконного переправлення осіб через державний кордон розглядалось у контексті проведення заходів щодо протидії торгівлі людьми. Відтак основну увагу авторів було приділено виключно особливостям розслідування аналізованого злочину у взаємозв’язку із особливостями розслідування злочину, передбаченого ст. 149 КК України. Таким чином, положення, що стосуються особливостей розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України, в аналізованому дослідженні мають надто загальний характер.

Проаналізувавши наукову літературу, яка тим чи іншим чином стосується протидії та розслідуванню цього виду злочину, а також результати анкетування практичних працівників слідчих підрозділів органів безпеки та оперативних підрозділів органів охорони державного кордону, ми звернули увагу на те, що головна особливість розслідування незаконного переправлення іноземних громадян через державний кордон України полягає у тому, що у ньому здебільшого беруть участь іноземні громадяни. Їх участь об’єктивно визначає низку труднощів, обумовлених як особливостями правового статусу іноземців, обмеженням терміном перебування останніх на території України, “мовним бар’єром”, так і відмінними соціально-психологічними властивостями цих осіб, а також криміналістичними ознаками механізму вчинення злочинів, учасниками яких є мешканці інших країн.

Отже, необхідно зазначити, що незаконне переправлення осіб через державний кордон України є відносно новим видом злочину. Необхідність криміналізації відповідальності за його вчинення обумовлена значним зростанням рівня незаконної міграції іноземних громадян у світовому масштабі протягом останніх 20 років. З-поміж усіх правоохоронних органів України значний внесок з протидії нелегальній міграції належить ДПС України. З моменту криміналізації відповідальності за незаконне переправлення осіб через державний кордон України і дотепер цей злочин став об’єктом наукових досліджень багатьох учених, не став виключенням і процес його розслідування. Аналіз наукових джерел свідчить про те, що окремі аспекти розслідування цього злочину є певною мірою дослідженими. До них належать криміналістична характеристика цього злочину, способи його виявлення, тактичні завдання розкриття, тактика окремих слідчих дій, особливості встановлення та затримання підозрюваних у вчиненні злочину, профілактика незаконного переправлення осіб через державний кордон. Однак, на нашу думку, враховуючи ту обставину, що основними суб’єктами розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України є іноземні громадяни, а також те, що особливості розслідування цього злочину, з огляду залучення до цього процесу вказаної категорії осіб, не були розглянуті раніше, ця тематика потребує поглибленого вивчення.

Особливо це стосується організації початкового етапу розслідування цього злочину та взаємодії органів розслідування з оперативними підрозділами органів охорони державного кордону, міжнародно-правової допомоги у вказаній категорії проваджень, використання можливостей оперативних підрозділів органів охорони державного кордону, у тому числі і можливостей кримінального аналізу, тактики окремих слідчих (розшукових) дій за участю іноземних громадян, у тому числі тактики слідчих (розшукових) дій негласного характеру та ін.

Список використаних джерел

1. Про підсумки діяльності Державної прикордонної служби України у 2013 році та завдання на 2014 рік [Текст] : рішення Колегії Державної прикордонної служби України від 18 січня 2014 р. — К., 2014. — 28 с.

2. Огляд стану дізнання та адміністративного провадження у 2005, 2006, 2007 рр. [Текст]. — К. : Адміністрація Держприкордонслужби України, 2008. — 12 с.
3. Про заходи щодо підвищення ефективності протидії незаконній міграції : наказ Голови Державної прикордонної служби України від 23.09.2013 р. № 100 [Текст]. — К., 2013. — 10 с.
4. Федосєєв, В. В. Кримінальна відповідальність за незаконне перетинання державного кордону та незаконне переправлення осіб через нього: історичний розвиток [Текст] / В. В. Федосєєв // Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 22–23 лист. 2007 р.). — Хмельницький : Вид-во Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2007. — С. 176–178.
5. Кримінально-правові засоби протидії нелегальній міграції та роль прокуратури у їх застосуванні [Текст] : наук.-практ. посіб. / [Г. П. Серєда, А. М. Орлеан, Я. А. Соколова, Г. О. Панова] ; за ред. Г. П. Серєди. — К. : Національна академія прокуратури України. — 64 с.
6. Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрям до Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : Закон України від 04.02.2004 р. № 1433–15 [Текст] // ВВР. — 2004. — № 19. — Ст. 263.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо боротьби з нелегальною міграцією : Закон України від 18.01.2001 р. № 2247–14 [Текст] // ВВР. — 2001. — № 13. — Ст. 66.
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341–III [Текст] // ВВР. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.
9. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 р. № 661–IV [Текст] // ВВР. — 2003. — № 27. — Ст. 208.
10. Серєва, Г. І. Міжнародно-правові механізми протидії нелегальній міграції [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 “Міжнародне право” / Г. І. Серєва. — К., 2004. — 17 с.
11. Подшивалов, В. Е. Международно-правовые проблемы предупреждения и пресечения незаконной миграции [Текст] : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 “Международное право” / В. Е. Подшивалов. — С-Пб., 2004. — 24 с.
12. Кузьменко, О. В. Адміністративно-правова протидія нелегальній міграції в Україні [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право” / О. В. Кузьменко. — К., 2000. — 18 с.
13. Небижецкая, И. Е. Криминологические и уголовно-правовые меры борьбы с преступностью мигрантов в России [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 “Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право” / И. Е. Небижецкая. — М., 2007. — 22 с.
14. Половников, В. В. Заходи адміністративного примусу в діяльності Державної прикордонної служби України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / В. В. Половников. — Х., 2007. — 22 с.
15. Іщенко, А. В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів [Текст] : монограф. / А. В. Іщенко, І. П. Красюк, В. В. Матвієнко. — К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2002. — 212 с.
16. Лисиченко, В. К. Научно-методическое обеспечение практики расследования преступлений [Текст] / В. К. Лисиченко, В. П. Бахин // Актуальные проблемы судебной экспертизы и криминологии : тез. науч.-практ. конф. — К. : [Б.и.], 1993. — С. 84–86.
17. Бахин, В. П. Следственная практика: проблемы изучения и совершенствования [Текст] / В. П. Бахин. — К. : Льбидь, 1991. — 142 с.
18. Марченко, Б. М. Проблемні питання дізнання у кримінальних справах, порушених за ознаками статті 332 Кримінального кодексу України [Текст] / Б. М. Марченко // Науковий вісник Державної прикордонної служби України. — Хмельницький, 2008. — № 4. — С. 16–19.
19. Андрушко, О. В. Дізнання в органах прикордонної служби України: процесуальні та організаційні аспекти [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук :

- спец. 12.00.09 “Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза” / О. В. Андрушко. — К., 2005. — 20 с.
20. *Величкин, Я. С.* Методика расследования незаконных пересечений Государственной границы Российской Федерации [Текст] : учеб. пособ. / Я. С. Величкин. — М. : Юрлитинформ, 2007. — 256 с.
21. *Литвин, Ю. И.* Осмотр места происшествия при нарушении государственной границы Украины [Текст] : дисс. ... канд. юрид. наук : 20.02.03 / Литвин Юрий Иванович. — Хмельницький, 1998. — 180 л.
22. *Онисько, О. І.* Види слідів та їх використання при розслідуванні незаконного перетинання державного кордону (за матеріалами дізнання органів ПВУ) [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 “Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза” / О. І. Онисько. — К., 2003. — 21 с.
23. *Сич, В. О.* Методика розслідування злочинів, пов’язаних з порушенням державного кордону [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 20.02.03 “Військове право; військові аспекти міжнародного права” / В. О. Сич. — Хмельницький, 1998. — 18 с.
24. *Левченко, О. П.* Раскрытие и расследование преступлений, связанных с незаконной миграцией [Текст] : учеб.-метод. пособ. / О. П. Левченко, Ф. П. Портнов. — М. : Юрлитинформ, 2006. — 320 с.
25. *Капітанчук, Л. Ю.* Особливості розслідування нелегальної міграції [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 “Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність” / Л. Ю. Капітанчук. — К., 2011. — 17 с.
26. *Сайнчин, А. С.* Методика розкриття незаконного переправлення осіб через державний кордон України (криміналістичні та оперативно-розшукові аспекти) [Текст] : монограф. / А. С. Сайнчин, І. Б. Похіла, А. М. Пригула. — Одеса : Фенікс, 2008. — 368 с. + 4 стор. іл.

*Рекомендовано до друку кафедрою кримінального процесу та криміналістики
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (протокол № 4 від 26 вересня 2014 року)*

Надійшла до редакції 01.09.2014

Сорока А. З. Незаконное перемещение иностранных граждан через государственную границу Украины как объект криминалистического изучения

Анализируется состояние научного исследования вопросов противодействия незаконному пересечению лиц через государственную границу с учётом наличия иностранных граждан как основного субъекта, который придаёт процессу расследования этого преступления отдельных специфических признаков и особенностей. На основе изучения практики деятельности органов охраны государственной границы и органов расследования (органов безопасности) определены проблемные вопросы расследования этого преступления. Очерчены основные направления научных поисков, касающихся совершенствования расследования незаконного перемещения иностранных граждан через государственную границу, такие как организация начального этапа расследования этого преступления и взаимодействие органов расследования с оперативными подразделениями органов охраны государственной границы, международно-правовой помощи у этой категории преступлений, использование возможностей оперативных подразделений органов охраны государственной границы, в том числе и возможностей криминального анализа, тактика отдельных следственных (розыскных) действий с участием иностранных граждан, а также и тактика следственных (розыскных) действий негласного характера и др.

Ключевые слова: *расследование, преступная деятельность, незаконное перемещение лиц через государственную границу, незаконная миграция, иностранные граждане.*

Soroka, A. Z. Illegal Trafficking of Foreign Citizens across the State Border of Ukraine as an Object of Forensic Study

The article provides the analysis of the state of scientific research of the issues on counteracting illegal trafficking of people via the state border taking into account the presence of foreign nationals as the main subject and characterizing the investigation process with some specific features and peculiarities. On the basis of studying the practical activity of the border protection units and investigative bodies (security bodies) the problematic issues of investigating such criminal infractions have been identified. The basic directions of scientific research in the part concerning the improvement of the investigation of illegal trafficking of foreign citizens via the state border have been outlined.

Keywords: investigation, criminal activity, illegal people trafficking via the state border, illegal migration, foreign nationals.

